

Romanele maximaliste: O introducere în context românesc

Alex VĂSIEȘ

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Facultatea de Litere
 “Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca, Faculty of Letters
 Personal e-mail: alex_vasies@yahoo.com

Maximalist Novels: An Introduction in a Romanian Context

The second half of the twentieth century has offered a number of great novels that came to be described as maximalist, due to their objectives and realization. As a result, more and more critical attention has been focused on the ways in which these works circulate and influence the mediums to which they are translated. The present paper synthesizes the concept of maximalist novel and tries to analyse the elements that constitute its theoretical specificity. Moreover, the article explores the existence or the absence of some of the canonical text that represent this genre in Romanian, trying to give an account of the relation between the Romanian literary space and the maximalist paradigm.

Keywords: maximalist novel, Stefano Ercolino, encyclopedic narrative, Thomas Pynchon, translation.

Romanul maximalist poate fi descris ca un gen hibrid care se dezvoltă începând cu a doua jumătate a secolului XX în Statele Unite, migrând apoi spre Europa și spre America Latină. Narațiunile de acest tip sunt marcate de o identitate morfologică și simbolică la nivelul căreia sunt observabile și definitorii, conform definiției lui Stefano Ercolino, zece elemente. Ercolino subliniază faptul că nu toate cele zece elemente au aceeași pondere la nivelul operelor abordate, dar toate sunt *decisive*, impunând un gen prin faptul că sunt „în mod sistematic co-prezente”¹.

Fie că ne referim la *romanul enciclopedic*² (definit de Edward Mendelson în anii 70), la *romanul sistem*³ (definit de Tom LeClair în monografia sa despre Don DeLillo în 1987 și în *The Art of Excess*, doi ani mai târziu) sau la *romanul maximalist*, ceea ce merită remarcat de la bun început este revirimentul formei excesive a megaromanului⁴, căruia, cel puțin în spațiul american, i se acordă o atenție tot mai mare.

Ca exemplu, pentru unul dintre ultimele titluri adăugate pe listele narațiunilor maximaliste, *City on Fire*⁵, autorul a primit un avans de două milioane de dolari, fapt care confirmă, desigur, puterea pieței de carte americane, dar, în același timp, denotă și un interes paradoxal, având în vedere că avem de a face cu cartea unui debutant. Paradoxal, pentru că, deși Ercolino subliniază importanța dimensiunii acestor cărți (afirmând statutul lor special de marfă⁶), nu putem să nu ne gândim că într-o eră tot mai digitalizată, a tehnologiei din ce în ce mai miniaturale și a intervalului de atenție care se află în continuă scădere⁷, gigantismul acestor proiecte nu apare ca fiind ideal.

Ceea ce pare însă să justifice acest tip de narațiuni este izomorfismul dintre reprezentare și reprezentat⁸, cum îl numește Christian Moraru. Un text care își propune să rivalizeze cu întreaga lume, nu poate face asta decât asumând amplitudinea celei din urmă. Din acest motiv, o carte de dimensiuni extinse este mai

pregătită să cuprindă (cel puțin ca proiect) întreaga lume. Textualizarea lumii stă la baza acestor proiecte și legitimează un tip de fascinație în care dimensiunea textuală devine un instrument mimetic care corespunde amplitudinii planetare a secolului XXI. Tocmai acest mimesis rămâne observabil în operele majorității scriitorilor maximaliști (de la DeLillo la Foster Wallace), care proiectează o lume aproape palpabilă.

Cele șapte romane⁹ de la care Ercolino își începe demonstrația sunt, în ordinea anilor de publicare, următoarele: *Curcubeul gravitației* (1973), *Infinite Jest* (1996), *Underworld* (2001), *Dinți albi* (2000), *Corecții* (2001), *2666* (2004), *2005 dopo Cristo* (2005). Acest tip de texte se remarcă prin dialectica dintre o forță centrifugă și una centripetă¹⁰, una haotică și una care își propune să ordoneze materialul cu care scriitorul operează (și care ajung să acționeze una împotriva celeilalte – lungimea, modul enciclopedic, coralitatea disonantă și exuberanța diegetică ajung să joace un rol contrastant față de completitudinea, omnisciența narativă și imaginația paranoică) în demersul său maximalist.

Lungimea, primul dintre elementele definiției lui Ercolino, variază, în versiunile americane (sau originale) ale romanelor analizate, de la 400 (cartea colectivului italian Babette Factory) la 1105 pagini (romanul chileanului Bolaño, publicat în România în trei volume care însumează 1104 pagini). Există, desigur, variații, în funcție de traducerile sau edițiile cărților menționate (un exemplu, în acest sens, este cartea *Dinți albi* care în cele două variante românești depășește 500 de pagini, spre deosebire de originalul care ajunge la 448). Pentru cercetătorul italian, lungimea nu reprezintă doar „un fapt neutru, ci o *posibilitate* și o *atracție* potentă, legată de puternica natură inovativă și de natura experimentală a romanelor maximaliste, precum și de ambiția lor totalizantă, epică”¹¹.

Simptomatică în acest sens este cronică lui Frank Bruni din *New York Times Magazine* la *Infinite Jest*, în care autorul, citând-o pe Amy Rhodes (editoarea primei versiuni a cărții, care a recunoscut că campania de promovare a cărții lui David Foster Wallace s-a realizat tocmai în jurul dimensiunii sale impozante), afirmă că lungimea devine, în acest caz, un „garant al valorii”¹². „Stilul infinit” și „plăcerea infinită”, asociate, deopotrivă în mod ludic și plastic, cu titlul cărții reprezintă o strategie de marketing care subliniază însă și sensurile simbolice pe care întinderea proiectelor maximaliste le deschid. *Infinite Jest*, *Dinți albi* sau *Corecții* au fost, pe rând, best-seller-uri, grație unui fenomen eminent vestit, care pornește de la supoziția că dimensiunea unei cărți reprezintă „un semn neechivoc, pentru că tangibil, al importanței cărții”¹³.

Modul enciclopedic pe care Ercolino îl teoretizează la nivelul *romanelor maximaliste*, se inspiră din eseurile lui Edward Mendelson¹⁴, punctul comun din corpusul

de texte studiate de cei doi teoreticieni fiind *Curcubeul gravitației*. Mendelson atribuie textelor enciclopedice o funcție de reprezentativitate pentru identitatea culturală națională, asumând, în același timp, eventualele lacune care justifică faptul că face trimitere doar la opere din țări cu limbi de circulație internațională largă.

Ceea ce face ca termenul de *narațiune enciclopedică* să se flexibilizeze și să permită o tranziție naturală spre cel de „roman enciclopedic” este faptul că are o rădăcină epică consistentă și, de asemenea, că „se folosește în mod extensiv de sinecdoacă”¹⁵. Faptul că aproape fiecare reprezentant¹⁶ (cu excepția americanilor) dintre cei numiți de Mendelson provine dintr-o cultură diferită justifică ipoteza sa, conform căreia aceste *narațiuni enciclopedice* au funcția de a se constitui ca un „marker” dintr-un anumit moment istoric, punctând cultural și ideologic – întrucât perspectiva încearcă să identifice ideologia care dă formă respectivei culturi¹⁷ – specificitățile națiunii de proveniență.

În legătură cu reprezentativitatea cultural-națională a fiecărei narațiuni dintre cele examinate, Mendelson problematizează în mod special în jurul *Curcubeului Gravitației* și a figurii autorului cărții, Thomas Pynchon. Datorită faptului că Melville, cu al său *Moby-Dick* ocupă deja locul *narațiunii enciclopedice americane* și pentru că Pynchon „nu are nicio dorință să îl înlocuiască”¹⁸, autorul *Curcubeului gravitației* ar deveni reprezentativ nu pentru cultura unei singure țări, ci pentru o cultură internațională, „bazată pe informație, pe date, în locul vechii ordini, construită pe bani și bunuri comerciale”¹⁹, aspect care poate fi corelat, în ceea ce privește auto-referențialitatea enciclopedică, cu faptul că și romanul lui Pynchon abordează tocmai subiectul informației și al datelor și felul în care acestea reprezintă „moneda de schimb” a societății contemporane. Acest lucru are, însă, de-a face și cu felul în care „narațiunile enciclopedice” se articulează printr-o funcție testimonial-istorică pentru un context dat. Și în viziunea lui Ercolino, modul enciclopedic se articulează în baza unei pulsioni spre încapsularea universalului, a unui vis enciclopedic specific omului occidental de a reprezenta „totalitatea realului”²⁰.

Coralitatea disonantă se instituie, în cazul *romanelor maximaliste* printr-o întrepătrundere a coralității cu polifonia. Multiplicitatea vocilor prezente într-un astfel de roman concretizează prima parte a acestei funcții, caracteristică prin care cărțile care o conțin evită afirmarea unei singure voci principale, dominante. Caracterul fragmentar al tuturor celor șapte romane pe care le propune Ercolino coexistă cu subdivizarea tradițională a capitolelor²¹. Segmentarea și secvențialitatea unităților – temporale, spațiale –, împreună cu refuzul de a consacra un personaj cu o funcție centrală, fac din aceste romane o antistructură a cărei principală miză o constituie pluralitatea și

schimburile permanente de focalizare, bazată pe o natură digresivă specifică modelelor Antichității și Evului Mediu²².

Contrapartea coralității o reprezintă caracterul polifonic prezent în toate cele șapte cărți inventariate de Ercolino. Alternanța registrelor stilistice, utilizarea mai multor limbi, genuri și câmpuri ale cunoașterii fac din romanele maximaliste un gen fără precedent la nivelul complexității dialogice cu care operează²³. Materialul impur care poate fi decantat la nivelul binomului coralitate-polifonie este rezultatul unui proces care încearcă să evite motivația antropocentrică și polarizările de orice factură, așezând personajele, situațiile și tramele la același nivel de reprezentativitate.

Exuberanța diegetică se află în strânsă legătură cu materialul hipertrofiat, enciclopedic, pe care aceste opere îl abordează. Principalul mecanism al acestui mod este digresiunea, care pentru Ercolino reprezintă o deviație de la argumentul principal al discursului²⁴. Digresiunea devine, așadar, un alt mecanism de potențare a materialului ficțional disproporționat, aparent incontrollabil pentru o singură instanță auctorială. Strategiile textuale care potențează excesul și logica adesea greu de descifrat a acestor romane sunt dovada ambițiilor acestor prozatori de a circumscrie lumea printr-un ansamblu cel puțin la fel de monumental.

În același registru se înscrie și funcția completitudinii pe care o comportă aceste proiecte. Crearea formelor imitative stă la baza demersului, după cum arată și LeClair:

Systems novelists employ multiple framing devices and metafictional pointers both to represent the wholes-within-wholes nature of systems and to help guide the reader through their masses of data. Self-reference, a device that often seems mere decadence in much postmodern experimentation is, in natural systems and in systems novels, an enabling, necessary procedure. Both framing and self-reference contribute to the systems novelists' fundamental artistic accomplishment: the creation of imitative forms... These imitative forms are ways of structuring novelistic information so that it reflects the density, homologous structure, and scale of information in life.²⁵

Astfel, fie că ne referim la geometrii circulare, la arhitecturi temporale, la structuri conceptuale precum leitmotivul, mitul sau intertextul²⁶, romanele maximaliste oferă, pe lângă forma și manifestarea hipertrofiată, torențială, o încercare de a ordona haosul narativ. Tocmai structura paradoxală – cum o numea Karl – sub semnul căruia haosul este impregnat de mit, de leitmotiv, de intertext și tocmai procedurile care impun o ordine care scapă de cele mai multe ori

citorului (asta nereușind să îi invalideze existența), fac din cărți precum *2666* sau *Infinite Jest* – cărora nu li se poate nega ordinea internă, deși juxtapunerea registrelor și multitudinea digresiunilor ar sugera, mai degrabă, incompletitudinea – monumente literare fundamentate pe dialectica forțelor centripetă și centrifugă, la care m-am referit mai înainte.

Omnisciența naratorului reprezintă o necesitate în cazul titlurilor prezentate de Ercolino. Aceasta funcționează, în cazul romanelor maximaliste, la două niveluri: unul care are de-a face cu microstructurile, adică cu fragmentele în care persepectiva narativă poate varia de la o unitate la alta, și unul care are de-a face cu narațiunea ca întreg. Există, deci, mai multe formule de focalizare, de exemplu în *Underworld* sau *Infinite Jest*, iar această dinamică pornește de la o tendință incluzivă (în sens de totalizantă). Privirea naratorului trebuie să includă toate personajele, toate perspectivele și să controleze întreaga narațiune. Pe de altă parte, dincolo de a deține controlul, omnisciența despre care vorbește Ercolino este corelată și cu o „întoarcere a autorului” pe care tot mai multe ficțiuni contemporane o practică²⁷.

Totul este conectat în *romanele maximaliste*. Firele epice, personajele, deși aparținând unui haos pe care super-omnisciența la care m-am referit mai sus nu încetează să facă eforturi pentru a-l ordona, proliferază și fiecare „celulă narativă devine parte dintr-un întreg, un întreg care capătă consistență și coerență numai în cadrul perspectivei *interconectării* fiecărei povești și existențe separate”²⁸. Imaginarul paranoic nu are, deci, de a face doar cu dinamitarea și deconstruirea structurilor, cum apare la Pynchon, într-o dezvoltare paranoică a narațiunii²⁹, ci, mai interesant, cu chestionarea propriei structuri, într-un mod aproape obsesiv. Nu este doar despre construirea unor personaje psihotice sau despre punerea pe tapet a unor conspirații, ci despre o perspectivă holistă, în care niciun eveniment nu poate fi înțeles fără a avea o privire de ansamblu, fără a încerca chestionarea și integrarea tuturor elementelor într-o schemă „superioară”, de la particular la general, de la individual la destinul colectiv³⁰.

Intersemioticitatea romanelor de acest fel, la fel ca a majorității operelor postmoderne, este cât se poate de evidentă. Cinematografia, televiziunea, pictura, muzica contribuie la imaginarul hibrid pe care Ercolino îl postulează de asemenea ca pe o obligativitate a acestui gen. Interesant de remarcat este faptul că aceste cărți nu sunt doar străbătute de referințe la alte medii semiotice, ci ajung uneori să se organizeze cinematic (vezi *2666* sau *Infinite Jest*) sau să echivaleze perspectiva naratorială cu cea a unei camere de filmat. Hibridizarea sferelor textuale și vizuale, arată Ercolino³¹, are de-a face cu o perspectivă impură asupra literaturii, rezultând în opere cu un caracter compozit, inclasabil, a căror volum de informații apelează la toate

mediile posibile, pentru a-și urma impulsul totalizant și pentru a îndeplini proiectul de reprezentare a lumii în integralitatea ei.

După cum am arătat deja, dintre cele șapte titluri propuse de Ercolino, patru au fost traduse și în limba română, iar *Curcubeul gravitației* și *2666* au reprezentat chiar puncte de reper în literatura străină publicată după 1989 în România³², mai ales în cazul lui Bolaño, a cărui literatură a intrat în circuitul scriitorilor tineri (poeți și prozatori) ca un laitmotiv la care se revine frecvent. Jonathan Franzen și Zadie Smith sunt și ei autori care s-au impus pe piața de carte românească. Dintre autorii menționați, singurii care au fost traduși înainte de anul 2000 sunt Don DeLillo³³ și Thomas Pynchon³⁴, dar, în afară de *V.* și *Curcubeul gravitației* (care pot fi considerate ambele maximaliste, enciclopedice), cărți de asemenea ambițioase precum *Mason & Dixon*, *Against the Day* sau *Bleeding Edge* nu au mai fost traduse. Un caz cel puțin straniu, având în vedere că avem de a face cu unul dintre cei mai reprezentativi scriitori contemporani.

Poate și mai ciudat este cazul lui Don DeLillo, un prozator aflat frecvent pe lista Nobel în ultimii ani și un autor care a fost tradus extensiv în limba română³⁵. Totuși, cartea sa cea mai cunoscută și care se află pe lista lui Ercolino, *Underworld*, lipsește din rândurile traducerilor românești. Asemănător este și cazul lui David Foster Wallace, al cărui *Infinite Jest* nu a fost încă tradus³⁶. Unul dintre motive ar putea fi dificultatea adaptării unei atitudini cum este cea a lui Foster Wallace, un autor ironic la adresa propriei culturi și a propriei literaturi prin subtilități care reprezenta un grad ridicat de dificultate pentru traducător (intertext masiv, o autoreferențialitate mereu polemică la adresa propriilor repere și instrumente textuale) și care ar putea constitui un blocaj nu doar pentru cititor, ci și pentru traducător³⁷. Aspectul supranațional al romanului maximalist poate reprezenta, de asemenea, o problemă de traducere, sau de receptare, întrucât găsirea unui punct de reper, de raportare lingvistică și culturală stabilă în demersul traducerii este mai dificil de găsit decât în cazul unei cărți care, conform lui Mendelson (*Faust*, *Moby Dick*, *Ulișe*), încerca să cuprindă specificul unei singure culturi.

Pornind de la premisa racordării scriitorilor români la sisteme teoretice și conceptuale de ultimă oră, pe fundalul unei dinamici a globalizării care facilitează relații și conexiuni dincolo de contextul național, chestionarea aplicabilității teoriilor și modelelor străine (în acest caz, în majoritatea lor pe filieră anglo-saxonă) la un corpus de texte românesc devine necesară. Modalitățile în care aceste teorii sunt receptate, asimilate și metabolizate de către câțiva prozatori români ai ultimilor ani, dar și chestionarea legitimității analizei acestor romane prin prisma unor concepte considerate centrale (în raport cu statutul

semi-periferic al literaturii române) reprezintă mize care ar trebui abordate în mod obligatoriu pe viitor. Deocamdată, numărul totuși relativ restrâns al cronicilor de traduceri, deci absența unui sistem care să se raporteze critic la aceste opere, ar putea justifica lipsa unor cărți precum *Underworld* sau *Infinite Jest* de pe piața românească de carte.

De asemenea, se poate ridica întrebarea dacă nu cumva lipsa unui gen asemănător (cu câteva excepții³⁸) în literatura română ar putea justifica anumite omisiuni sau ar putea contribui la o receptare nesatisfăcătoare a romanelor deja traduse care aparțin acestui gen literar. În plus, într-o eră digitalizată și în cadrul unei piețe de carte restrânsă, cum este cea românească, unde revistele literare și cartea tipărită se află într-un declin al producției și al vânzării, narațiunile maximaliste se văd puse în fața unei probleme critice: trendul contemporan al lungimii/mărimii este o consecință ironică sau una preconizată în cazul romanului printat și a obsolescenței pe care o atinge cartea datorită tehnologiilor digitale³⁹.

Revenind la receptarea modelului maximalist în contextul românesc, merită salutat proiectul lui Radu Vancu⁴⁰ care se referă în mod explicit la Stefano Ercolino în demonstrația sa legată de maximalistii (studiile de caz sunt, în această secțiune, Ezra Pound și Mircea Cărtărescu) studiați prin prisma capacității de a „topi” și de a recicla influențe și surse textuale tradiționale (canonice sau marginale) și de a imagina, simultan, ansambluri monumentale de text. Rezultatul acestui tip de demers se distinge prin reușita de a construi discursuri al căror filoumanism se remarcă printr-o atipie și o intuiție literară care își depășesc timpul istoric, impunându-se și făcând astfel trecerea spre un nou tip de proiect, în mod accentuat filo-uman. De asemenea, articolul Cătălinei Stanislav⁴¹ pune față în față teoria lui Ercolino cu „realismul istic” al lui James Wood, într-un studiu de caz al romanului *Dinți albi*, reușind să articuleze câteva puncte esențiale ale modelului maximalist.

În concluzie, aș spune că relația spațiului literar românesc cu narațiunile maximaliste este una ambiguă. Avem, pe de o parte, opere reprezentative ale acestui gen traduse și publicate, în schimb ce romane defnitorii ale maximalismului lipsesc de pe piața literară românească chiar și la mai bine de douăzeci de ani de la apariția lor. Deși literatura de limbă engleză (mediul celor mai multe dintre operele la care m-am referit) este una dintre cele mai traduse literaturi în peisajul editorial românesc, o discuție aplicată despre modul în care forme literare precum narațiunile maximaliste deja traduse pot influența acest spațiu lipsește în prezent, lucru care, poate mai mult decât dificultățile pragmatice de traducere (competența traducătorilor, probleme lingvistice sau probleme specifice diferențelor culturale), stă la baza acestei ambiguități.

Note:

1. Stefano Ercolino, *The Maximalist Novel. From Thomas Pynchon's „Gravity's Rainbow” to Roberto Bolaño's „2666”*, trad. Albert Sbragia (New York: Bloomsbury Academic, 2014): xiii-xiv. Cele zece elemente care vor fi abordate în cele ce urmează sunt: întinderea/lungimea; dimensiune enciclopedică (include amestecul genurilor și polistilismul); coralitatea disonantă; exuberanța diegetică; exhaustivitatea/completitudinea; omniciența narativă; imaginarul paranoic; intersemioticitatea; angajamentul etic; realismul hibrid.
2. Edward Mendelson, „Encyclopedic Narrative: From Dante to Pynchon”, *Modern Language Notes* 91 (1976): 1267-75 și „Gravity's Encyclopedia”, în *Mindful Pleasures: Essays on Thomas Pynchon*, ed. George Levine și David Leverence (Boston: Little, 1976).
3. Tom LeClair, *In The Loop: Don DeLillo and the Systems Novel* (Urbana: University of Illinois Press, 1987); *The Art of Excess: Mastery in Contemporary American Fiction* (Urbana: University of Illinois Press, 1989).
4. Termenul poate desemna și „Mega-Romanul” pe care îl teoretizează Frederick R. Karl în *American Fictions: A comprehensive History and Critical Evaluation* (New York: Harper and Row, 1983).
5. Garth Risk Halberg, *City on Fire* (New York: Alfred A. Knopf, 2015).
6. Ercolino, *Maximalist Novel*, 19.
7. Vezi Neil A. Bradbury, „Attention span during lectures : 8 seconds, 10 minutes, or more?”, *Advances of Physiology Education*, 40: 509-513 (2016).
8. Christian Moraru, „Meganovel,” *American Book Review*, Volume 37, Number 2 (January/February 2016).
9. Dintre acestea, patru au fost traduse și în limba română: Thomas Pynchon, *Curcubeul gravitației*, traducere din limba engleză și note de Rareș Moldovan (Iași: Polirom, 2010); Zadie Smith, *Dinți albi*, traducere din limba engleză și note de Alina Scurtu (Iași: Polirom, 2014); Jonathan Franzen, *Corecții*, ediția a III-a, traducere din limba engleză și note de Cornelia Bucur (Iași: Polirom, 2013); Roberto Bolaño, *2666*, traducere din limba spaniolă și note de Eugenia Alexe Munteanu (București: Univers, 2016).
10. Ercolino, *Maximalist Novel*, xv.
11. *Ibid.*, 19. Alături de romanul sistem și Mega-Romanul la care m-am referit deja, o altă paradigmă maximalistă de la care Ercolino se inspiră este *world text*-ul lui Franco Moretti din *Modern Epic: The World System from Goethe to García Marquez* [1994], trad. Quintin Hoare (London: Verso, 1996).
12. Frank Bruni, „The Grunge American Novel”, *New York Times Magazine*, 24 martie (1996): 38-41, apud. Ercolino, *Maximalist Novel*, 22-23.
13. Ercolino, *Maximalist Novel*, 25.
14. V. supra, n. 2. Ercolino trimite la Mendelson (Ercolino, *Maximalist Novel*, 36-38), însă respinge existența unei narațiuni enciclopedice ca gen autonom.
15. Mendelson, „Encyclopedic Narrative: From Dante to Pynchon”, 1269, aspect care apare și în Ercolino, *Maximalist Novel*, 42.
16. *Divina Comedie* a lui Dante, *Gargantua și Pantagruel* a lui Rabelais, *Don Quijote* a lui Cervantes, *Faustul* lui Goethe, *Moby-Dick*, de Melville, *Ulise* al lui Joyce și, în ultimă fază, *Curcubeul Gravitației*, de Thomas Pynchon.
17. Mendelson, „Encyclopedic Narrative”, 1269.
18. *Ibid.*, 1271.
19. *Ibid.*, 1272.
20. Ercolino, *Maximalist Novel*, 47.
21. *Ibid.*, 49.
22. *Ibid.*, 57.
23. *Ibid.*, 60.
24. *Ibid.*, 74.
25. LeClair, *In the Loop*, 23-24.
26. Ercolino, *Maximalist Novel*, 78-96.
27. *Ibid.*, p. 104.
28. *Ibid.*, p. 112.
29. George Levine, „Risking the Moment: Anarchy and Possibility in Pynchon's Fiction”, în *Thomas Pynchon*, ed. Harold Bloom (New York: Chelsea Publishers House), 67.
30. Ercolino, *Maximalist Novel*, 111-112.
31. *Ibid.*, 133.
32. Traducătorul Rareș Moldovan a primit Premiul pentru Traducere al Uniunii Scriitorilor pe anul 2010 pentru traducerea din Pynchon; referințe la structura anarhetică a aceleiași cărți apar în Corin Braga, *De la arhetip la anarhetip* (Iași: Polirom, 2006); despre cartea lui Bolaño a scris, printre alții, Ruxandra Cesereanu în volumul 33/2017 al *Caietelor Echinox*: „Societal Metabolism and <<Excretion>>: Towards a Typology of Marginals (The Fiction of Venedikt Yerofeyev, Alexander Zinoviev and Roberto Bolaño)”, 302-307.
33. Don DeLillo, *Mao II*, trad. Ion Târța (București: Rao, 1996).
34. Thomas Pynchon, *Strigarea lotului 49*, trad. Geta Dumitriu (București: Univers, 1999).
35. *Zgomotul alb* (2007), *Punctul Omega* (2012), *Omul căzător* (2015), *Arta Corpului* (2017).
36. Editura Black Button Books pare să își fi asumat proiectul traducerii acestui roman: „Editura care aduce în librăriile din România cărți ce te fac să vezi lucrurile din altă perspectivă” (para. 8), The Institute, *institute.ro*. *Mătura sistemului*, romanul de debut al autorului american, a fost publicat la editura Curtea Veche, în 2014, în traducerea lui Adrian Buz.
37. José María Rodríguez García, „Literary into Cultural Translation”, *diacritics*, vol. 34, no. ¾ (Fall-Winter 2004): 3-29.
38. Din romanele românești pe care le-aș încadra în genul romanelor maximaliste nu poate lipsi un titlu precum *Coaja Lucrurilor sau dansând cu jupuita*, de Adrian Oțoiu (București: Cartea Românească, 1986), un reprezentant central al postmodernismului românesc în proză; de asemenea titluri precum *Orbitor* (Aripa stângă, volumul

I (București: Humanitas, 2007), Corpul, volumul II (București: Humanitas, 2007), Aripa dreaptă, volumul III (București: Humanitas, 2007) al lui Mircea Cărtărescu sau mai recentul *Solenoid* (București: Humanitas, 2015), proiecte ambițioase, enciclopedice, al căror maximalism ar merita probat și poate chiar integrat într-o discuție transnațională a circulației formelor maximaliste. Un alt caz care merită investigat este cel al lui Florin Chirculescu cu *Greva păcătoșilor sau Apocrifa unui evreu* (București: Nemira, 2017), volum care depășește 1000 de pagini și care se dezvoltă prin intermediul a numeroase fire epice și planuri temporale.

39. Jessica Pressman, „Big Novels/Big Data”, *American Book Review*, vol. 37, no. 2 (ianuarie/februarie 2016), 14. Vezi și Vlad Pojoga, „The Change of Medium and the Medium That Changes”, *Transylvanian Review*, Volume XXVIII, Supplement no. 1 (2019): 203-215.

40. Radu Vancu, *Elegie pentru uman. O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu* (Humanitas: București, 2016).

41. Cătălina Stanislav, „Establishing a Convention at the Beginning of the 21st Century: James Wood’s Hysterical Realism and Stefano Ercolino’s Maximalist Novel”, *Revista Transilvania*, nr. 7 (2018): 37-42.

Bibliography:

Babette Factory. *2005 dopo Cristo*. Torino: Einaudi, 2005.

Bolaño, Roberto. *2666*. Traducere de Eugenia Alexe Munteanu. București: Univers, 2016.

Bradbury, Neil A. „Attention span during lectures: 8 seconds, 10 minutes, or more?” *Advances of Physiology Education*, 40 (2016): 509-513.

Braga, Corin. *De la arhetip la anarhetip / From Archetype to Anarchetype*. Iași: Polirom, 2006.

Bruni, Frank. „The Grunge American Novel.” *New York Times Magazine* (24 martie 1996).

Cărtărescu, Mircea. *Orbitor / The Blinding*. București: Humanitas, 2017.

Cărtărescu, Mircea. *Solenoid*. București: Humanitas, 2015.

Cesereanu, Ruxandra. „Societal Metabolism and <<Excretion>>: Towards a Typology of Marginals (The Fiction of Venedikt Yerofeyev, Alexander Zinoviev and Roberto Bolaño).” *Caietele Echinox*, vol. 33 (2017).

Chirculescu, Florin. *Greva păcătoșilor sau Apocrifa unui evreu*. București: Nemira, 2017.

DeLillo, Don. *Underworld*. New York: Scribner, 1997.

Ercolino, Stefano. *The Maximalist Novel. From Thomas Pynchon’s „Gravity’s Rainbow” to Roberto Bolaño’s „2666”*. Traducere de Albert Sbragia. New York: Bloomsbury Academic, 2014.

Franzen, Jonathan. *Corecții / The Corrections*, ediția a

III-a. Traducere din limba engleză și note de Cornelia Bucur. Iași: Polirom, 2013.

Halberg, Garth Risk. *City on Fire*. New York: Alfred A. Knopf, 2015.

Karl, Frederick R. *American Fictions: A comprehensive History and Critical Evaluation*. New York: Harper and Row, 1983

LeClair, Tom. *In The Loop: Don DeLillo and the Systems Novel*. Urbana: University of Illinois Press, 1987.

LeClair, Tom. *The Art of Excess: Mastery in Contemporary American Fiction*. Urbana: University of Illinois Press, 1989.

Levine, George. „Risking the Moment: Anarchy and Possibility in Pynchon’s Fiction.” În *Thomas Pynchon*, editat și cu o introducere de Harold Bloom. New York: Chelsea Publishers House.

Mendelson, Edward. „Encyclopedic Narrative: From Dante to Pynchon.” *Modern Language Notes* 91 (1976).

Morar, Christian. „Meganovel.” *American Book Review*, Volume 37, Number 2 (January/February 2016).

Moretti, Franco. *Modern Epic: The World System from Goethe to Garcia Marquez*. London: Verso, 1996.

Oțoiu, Adrian. *Coaja Lucrurilor sau dansând cu jupuita*. București: Cartea Românească, 1986.

Pojoga, Vlad. „The Change of Medium and the Medium That Changes.” *Transylvanian Review*, Volume XXVIII, Supplement no. 1 (2019): 203-215.

Pressman, Jessica. „Big Novels/Big Data.” *American Book Review*, vol. 37, no. 2 (ianuarie/februarie 2016).

Pynchon, Thomas. *Curcubeul gravitației / Gravity’s Rainbow*. Traducere din limba engleză și note de Rareș Moldovan. Iași: Polirom, 2010.

Pynchon, Thomas. *Strigarea lotului 49 / The Crying of Lot 49*. Traducere de Geta Dumitriu, București: Univers, 1999.

Rodríguez García, José María. „Literary into Cultural Translation.” *diacritics*, vol. 34, no. 3/4 (Fall-Winter 2004).

Smith, Zadie. *Dinți albi / White Teeth*. Traducere din limba engleză și note de Alina Scurtu. Iași: Polirom, 2014.

Stanislav, Cătălina. „Establishing a Convention at the Beginning of the 21st Century: James Wood’s Hysterical Realism and Stefano Ercolino’s Maximalist Novel.” *Revista Transilvania*, no. 7 (2018): 37-42.

Vancu, Radu. *Elegie pentru uman. O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu / Elegy for the Human. A Critique of Poetic Modernity from Pound to Cărtărescu*. București: Humanitas, 2016.

Wallace, David Foster. *Infinite Jest*. New York: Little, 1996.

Wallace, David Foster. *Mătura sistemului / Broom of the System*. Traducere de Adrian Buz. București: Curtea Veche, 2014.